

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВСТРАЛІЙСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ КАЗОК

СТАВЕНКО О. В.

аспірант кафедри англійської мови
та методики її владання
Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна

На сучасному етапі розвитку літературного процесу жанрові категорії мають тенденцію до все більшої втрати чітких обрисів. Із XIX ст. розпадаються моделі жанрів, збільшується їх кількість, деякі відмирають або значно видозмінюються. У XX і XXI століттях посилюється «дифузія» жанрів. Теорія жанрів набуває дескриптивного характеру й не обмежує їх кількість, жанри можуть змішуватися, утворюючи нові. Акцент робиться на виявленні характерних рис літературних творів, спільних прийомів і тенденцій [3, с. 242-255]. Базовим фактором у понятті жанру постає *композиційна структура*, яка повторюється в багатьох творах протягом історії розвитку літератури, і є обумовленою своєрідністю відображених явищ дійсності та характером ставлення до них митця [3, с. 242-255; 4, с. 11].

Жанрова своєрідність літературної казки визначається певними структурно-композиційними і лінгвостилістичними ознаками. Літературна казка, яка виникла з усної народної творчості, поєднує в собі основні елементи фольклорної казки з ідіостилем її автора. В. Єфименко визначає *основні відмінності авторської літературної казки від фольклорної*, до яких входять більша деталізація оповіді, розповідь від першої особи, психологічна глибина персонажів, ускладнення чарівно-казкового хронотопу й прив'язка до певних географічних і культурних реалій, наявність прямих і непрямих інди-

каторів часу, альтернативні варіанти закінчення, інтертекстуальність і ускладнення структурно-композиційної будови [1, с. 5-6].

Літературна казка все ж являє собою *модель фонових знань людини про світ*, про буденне життя, є джерелом, в якому представлені історія певного народу, його досвід, вірування, культурна специфіка, які переосмислюються й видозмінюються відповідно до індивідуально-авторського задуму. Такі твори існують у межах лінгвокультурного соціуму, мовою якого були створені, й цілковито зрозумілі для його представників [4].

Австралійським художнім текстам для дітей, зокрема літературним казкам, притаманні певні культурологічні особливості, що обумовлено процесом формування окремої незалежної багатонаціональної й мультикультурної держави, віддаленістю й певною ізольованістю континенту від європейського й західного впливу, специфічними природними умовами та самотньою культурою корінного населення, що зосереджена в віруваннях аборигенів у священні закони періоду *Dreaming* [4].

Перші спеціально призначені для дітей літературні твори в світі з'являються близько XVIII ст. На Австралійському континенті, у зв'язку з його колонізацією британцями, художні твори для дітей, народжених у колоніях Австралії, до кінця XVIII ст. є виключно британськими. Вони мають дидактичне й інформативне спрямування та відбивають життєвий досвід австралійців [5].

Публікація книг австралійських письменників наприкінці XIX ст. знаменує виникнення окремої літератури Австралії, для якої характерне звернення до проблем процесу заселення континенту, *реального буденного життя у віддаленій від узбережжя території Бушу, стосунків у сім'ях*. Одним із об'єктів пильної уваги австралійських

письменників стають історії корінного населення континенту, що лягають в основу літературних казок [5]. Такі казки є авторськими етіологічними міфами, що пояснюють, чому тварини поводять себе певним чином і мають специфічне забарвлення, розповідають про виникнення рослин, походження сузір'їв тощо.

Австралійська література для дітей ХХ ст. характеризується створенням багатьох фантастичних творів і казок, які відкривають для наймолодших читачів приголомшливий світ Австралії, зображуючи сільське життя як джерело справжніх австралійських цінностей. Змальовуються типові австралійські персонажі, найчастіше – антропоморфні звірі або рослини, одягнені в штани та сукні, фартухи й капелюхи, що пояснюється тотемізмом – вірою австралійських аборигенів у те, що певна тварина або рослина є предком їхнього роду й що їй властиві надприродні здібності. У австралійських художніх текстах для дітей підіймаються теми добра й зла, любові до природи, що нас оточує [5]. Місцем подій у літературних казках є певні географічні реалії, наприклад Буш, штат Вікторія, Блакитні гори (штат Новий Південний Уельс) тощо. Таким чином, письменники всіляко намагаються реалізувати прагматичну функцію казки, зокрема привити читачам відчуття приналежності до унікальної своєю флорою й фауною Австралії.

Художні тексти для дітей поєднують у собі сьогоденний стиль авторського викладу й цінності корінних жителів континенту. Важливим напрямком у австралійській літературі було і залишається життя і культура автохтонного населення. У літературних казках, присвячених цій проблематиці, здебільшого існує тенденція до створення опозицій, на зразок, сільський:: міський, традиційний: су-

часний, корінний:: некорінний, й схильність до відокремлення місцевих австралійців від приїжджих [5].

Як авторський художній твір, літературна казка відрізняється більшою деталізацією оповіді, ускладненням та унаочненням чарівноказкового хронотопу, психологічною глибиною та етнокультурною специфікою персонажів. Проте, характерною культурологічною особливістю австралійської літературної казки є опора на жанрові архетипи як фольклорної казки, так і міфів та легенд періоду *Dreaming* австралійських аборигенів.

Список літератури:

1. Єфименко В. А. Жанрові трансформації та мультимодальність сучасних казкових наративів (на матеріалі англійської мови): автореф. дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04. Київ, 2018. 35 с.
2. Солодова Е.С. Лингвокогнитивные характеристики композиции текста английских сказок Дж. К. Роулинг: дис. ... кандидата філол. наук: 10.02.04. Харьков, 2008. 204 с.
3. Уэллек Р., Уоррен О. Теория литературы. Москва: «Прогресс», 1978. 328 с.
4. Hunt Peter International Companion Encyclopedia of Children's Literature [Electronic resource]. Routledge Ltd, 2004. 923 с. URL: <http://staff.uny.ac.id/sites/default/files/pendidikan/else-liliani-ssmhum/encyclopedia-childrens-literature.pdf>.
5. Wells Kathryn Australian children's books [Electronic resource]. URL: <http://www.australia.gov.au/about-australia/australian-story/austn-childrens-books>.